2. En medlemsstats retsforskrifter, som finder anvendelse på margarine, der er importeret fra en anden medlemsstat, hvor det er lovligt fremstillet og bragt i omsætning, og hvorefter det er forbudt at bringe margarine eller spisefedt i handelen, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har en ganske bestemt form, såsom en terning, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion efter traktatens artikel 30, når beskyttelsen eller oplysningen af forbrugerne kan sikres ved midler, som i mindre grad hindrer samhandelen.

I sag 261/81

angående en anmodning, som Landgericht Hamburg i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

WALTER RAU LEBENSMITTELWERKE, Hilter (Forbundsrepublikken, Tyskland),

mod

DE SMEDT PVBA, Zemst (Belgien),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 30,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten J. Mertens de Wilmars, afdelingsformændene A. O'Keeffe, U. Everling og A. Chloros, dommerne P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans og O. Due,

generaladvokat: G. Reischl
justitssekretær: P. Heim

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet af parterne i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Sagens faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

Den tvist, som ligger til grund for det foreliggende præjudicielle spørgsmål, vedrører en kontrakt mellem det tyske selskab Rau og det belgiske selskab De Smedt, hvorefter Rau forpligtede sig til at levere 15 000 kg margarine i skålformede bægre (som en keglestub). Kontrakten indeholdt en erklæring fra firmaet Rau, hvorved det garanterede, at den af firmaet leverede margarine kunne bringes i omsætning efter de gældende bestemmelser i EØF-traktaten om frie varebevægelser.

Ved kontraktens afslutning var der mellem parterne enighed om, at indførslen af den pågældende vare til Belgien med efterfølgende overtagelse og betaling af varen alene kunne komme i betragtning, såfremt det var muligt efter de gældende bestemmelser om margarine i Belgien at indføre og bringe margarine i omsætning i keglestubformede bægre.

Ved kontraktens afslutning var følgende lovbestemmelse i Belgien vedrørende indpakning af margarine i kraft (artikel 15 i loven af 8. 7. 1935):

»Emballagen for margarine og spisefedt skal ved import, opbevaring eller transport med henblik på salg eller levering, udstilling til salg, afsendelse eller levering, have form af en terning, når nettovægten er 250 g, 500 g, 1 kg eller 2 kg.«

Ifølge Landgericht Hamburg's forelæggelseskendelse gik parterne ved kontraktens underskrivelse ud fra, at denne lovbestemmelse ville blive ophævet eller ikke længere blive bragt i anvendelse på grund af den dom i sagen Cassis de Dijon, som Domstolen afsagde den 20. februar 1979 (sag 120/78, Rewe-Zentrale, Sml. 1979, s. 649). Bestemmelsen blev da også senere afløst af artikel 8 i arrêté royal af 2. oktober 1980 om fremstilling og salg af margarine og spisefedt, hvori det hedder:

»Det er forbudt en detail at sælge margarine og sammensat spisefedt, som ikke er fuldstændig flydende ved 20 °C, og hvis masse eller ydre emballage af de enkelte stykker ikke har form af en terning. Dette gælder dog ikke for produkter med en nettovægt under 50 g eller over 2 kg.«

På et senere tidspunkt rettede sagsøgte i hovedsagen, De Smedt, en forespørgsel til det belgiske sundhedsministerium med henblik på oplysning om, hvorvidt firmaet kunne indføre den margarine, som det havde givet ordre på.

Ved skrivelse af 6. november 1980 meddelte det belgiske ministerium firmaet, at de gældende lovbestemmelser i Belgien stadig forbød salg af margarine i andet end terningformede indpakninger. Herefter meddelte De Smedt firmaet Rau, at det ikke ønskede at

aftage margarinen. Som følge af dette anlagde Rau sag ved Landgericht Hamburg med påstand om opfyldelse af kontrakten. Efter firmaet Rau's opfattelse burde De Smedt have aftaget varen, da de belgiske bestemmelser er i strid med EØF-traktatens artikel 30. Dette bestrides af De Smedt.

Landgericht Hamburg har i forelæggelseskendelsen bemærket, at sagsøgte efter parternes samstemmende vilje alene er forpligtet til at opfylde sine forpligtelser i henhold til kontrakten, såfremt den margarine, der er indpakket i keglestubformede bægre, kan afsættes i Belgien, fordi de belgiske lovbestemmelser, som forhindrer dette, er i strid med fællesskabsretten.

De belgiske lovbestemmelser udelukker ganske vist ikke efter Landgericht's opfattelse, at margarine importeres i andet end terningeformede emballager, men bestemmelserne kan besværliggøre salget af margarine i andre emballageformer, som er tilladt i en anden medlemsstat, navnlig ved parallelimport. På den anden side er det muligt, at en lovbestemmelse som de belgiske falder ind under én af undtagelserne i EØF-traktatens artikel 36.

I Forbundsrepublikken Tyskland er det lovligt i henhold til Gesetz über Margarine, Halbfettmargarine und Kunstspeisefett af 1. juli 1975, Bundesgesetzblatt I, s. 1841, § 2, stk. 1, at sælge margarine i de nævnte bægre. I bestemmelsen hedder det:

»Pakninger, beholdere eller hylstre skal have en kvadratisk grundflade eller have form af en keglestub. Er vægten 1 kg eller derover kan også anvendes en rektangulær form.«

Landgericht Hamburg har forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Er der tale om en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, der er forbudt efter artikel 30 i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, når det i artikel 8 i arrêté royal belge af 2. oktober 1980 om fremstilling og salg af margarine og spisefedt bestemmes, at det er forbudt at sælge margarine eller spisefedt, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har form af den terning, hvilket medfører, at margarine, som er indpakket på en anden måde i en anden medlemsstat i overensstemmelse med de dér gældende bestemmelser, må specielt emballeres ved import i kongeriget Belgien, så den får form af en terning?«

Forelæggelseskendelsen er registreret på Domstolens justitskontor den 25. september 1981.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der afgivet skriftlige indlæg af firmaet Rau ved advokat Gündisch, Hamburg, af firmaet De Smedt ved advokat Ohlgart, Hamburg, af Kommissionen ved juridisk konsulent Rolf Wägenbaur, og af den belgiske regering ved advokat Pierre Legros, Bruxelles.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af indlæggene ved Domstolen

a) Sagsøgeren i hovedsagen, firmaet Rau, har gjort gældende, at der ikke

efter tysk lovgivning er noget til hinder for at emballere margarine i runde bægre og at denne emballageform generelt er slået igennem i Tyskland inden for de sidste 25 år på grund af dens fortrin fremfor emballage i pergamentfolie. Margarineproducenterne har indrettet deres produktion efter denne udvikling og dermed også og især indrettet deres bekostelige indpaknings- og aftapningsmaskiner til at kunne fremstille og aftappe i runde bægre.

Ej heller flertallet af de øvrige medlemsstater stiller krav om en terningeformet emballage. Irland, Det forenede Kongerige og Italien opstiller ingen begrænsninger i emballagens form. I Danmark er firkantede, runde og ovale beholdere, samt beholdere der har form som et rektangel, tilladt, og i Nederlandene emballager i form af et rektangel, en cylinder eller en »balje«. I Frankrig skal emballagen være terningeformet, hvorfra der imidlertid kan gøres undtagelse for leveringer til forarbejdningsindustrien og til eksport.

Den belgiske lovbestemmelse udgør ifølge firmaet Rau en væsentlig hindring for at indføre margarine til Belgien fra næsten alle øvrige medlemsstater i Det europæiske Fællesskab, navnlig fra Forbundsrepublikken Tyskland. Ønsker en tysk margarineproducent at eksportere margarine til Belgien, der opfylder betingelsen i artikel 8 i arrête royal af 2. oktober 1980 om, at emballagen skal være terningeformet, nødsages han til at købe helt nye indpaknings- og aftapningsmaskiner, hvilket er forbundet med store omkostninger. Dette er grunden til, at der næsten ikke findes nogen samhandel vedrørende margarine mellem Forbundsrepublikken Tyskland og Belgien, på trods af at prisen på margarine i Belgien er betydeligt højere end i de tilstødende stater, der også har en væsentlig produktion og forbrug af margarine.

Firma Rau har i bilag 3 til sit indlæg fremlagt en oversigt over priserne på margarine i Nederlandene og i Belgien.

I 1975 udviklede firmaet en ny form for emballage, som indeholdt to margarinebægre, der var indpakket i et fuldstændig terningeformet karton. Selv denne form for emballage blev ikke anerkendt af det belgiske sundhedsministerium, og der blev rejst tiltale mod to belgiske firmaer, som havde importeret visse mindre mængder margarine emballeret på denne måde.

Firmaet Rau henleder endvidere opmærksomheden på, at Kommissionen anlagde traktatsbrudssag mod Belgien på grundlag af en af firmaet indgivet klage. Kommissionen hævede imidlertid sagen (sag 177/80), som herefter blev slettet af Domstolens register.

Efter firmaet Rau's opfattelse er den hindring for de frie varebevægelser, som den belgiske lovbestemmelse vedrørende emballering af margarine udgør, ikke begrundet i beskyttelsen af nogle af de i traktatens artikel 36 nævnte formål. Det argument, som fremføres under henvisning til beskyttelsen af forbrugerne, og hvorefter formålet med terningeformen er at undgå forveksling af smør og margarine, kan ikke tillægges vægt, da dette formål lige så godt kan tilgodeses ved påsætning af en etiket. I den forbindelse henviser det sagsøgende firma i hovedsagen til Domstolens domme i sag Cassis de Dijon (nævnt ovenfor), sag 130/80 Kelderman, Sml. 1981, s. 52, og sag 788/79 Gilli og Andres, Sml. 1980, s. 2071, samt til meddelelse fra Kommissionen angående konsekvenserne af Domstolens domme i sag Cassis de Dijon (EFT C 256 af 3. 10. 1980, s. 2).

Firmaet Rau foreslår, et det forelagte spørgsmål besvares på følgende måde:

»Begrebet 'foranstaltninger med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion' efter traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at det også omfatter et forbud i en medlemsstats lovgivning mod at sælge margarine, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har form af en terning, såfremt forbudet også gælder for indførsel af margarine, der er retmæssigt fremstillet og bragt i omsætning i en anden medlemsstat, og som tilstrækkeligt tydeligt er angivet at være margarine.«

b) Ifølge sagsøgte i hovedsagen, firmaet De Smedt, er bestemmelsen i den belgiske arrêté royal af 2. oktober 1980 ikke nogen foranstaltninger med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, idet den kun indeholder et forbud mod salg af margarine i bægre inden for detailhandelen.

Dommen i sag »Cassis de Dijon« har ikke relevans for den foreliggende sag, men angik alene det tilfælde, hvor der på grund af produktets egenskaber blev udstedt et forbud mod at føre det over grænsen, hvorved produktet blev udelukket fra markedet.

Der er ikke i den foreliggende sag udstedt noget forbud mod af føre produktet over grænsen. De belgiske lovbestemmelser vedrører alene emballeringer af margarine. Et andet eksempel på en sag, der ligeledes vedrørte et forbud mod indførsel, er sagen Dassonville, Sml. 1974, s. 837.

Selv om man antog, at artikel 8 i den belgiske arrêté royal bør sidestilles med en indirekte kvantitativ indførselsrestriktion, vil den være begrundet i hensynet til beskyttelse af forbrugerne og i hensynet til god handelsskik.

Så længe der ikke i EØF er truffet fælles regler på dette område, tilkommer det principielt medlemsstaterne at træffe alle nødvendige bestemmelser herom.

Når Kommissionen hævede sagen mod Belgien, må den åbenbart have været af den opfattelse, at de nye belgiske lovregler var berettigede. Næsten alle medlemsstaternes lovgivning indeholder forskrifter om emballering af margarine. Selv om nogle medlemsstater ikke foreskriver en terningformet emballage, står det de andre medlemsstater frit for at træffe bestemmelser om, hvorledes de vil undgå, at forbrugeren forveksler smør og margarine.

Den belgiske lovgivning indebærer ikke vilkårlig forskelsbehandling, idet indenlandske og udenlandske produkter ikke behandles forskelligt. Domstolen har med rette fastslået, i dommen i sag Fietje af 16. december 1980 (sag 27/80, Sml., s. 3839), at en forpligtelse til at benytte en bestemt betegnelse for at undgå vildledning af forbrugeren, er forenelig med traktatens bestemmelser vedrørende de frie varebevægelser, selv om dette medfører, at de originale etiketter på de importerede produkter må ændres. Det er kun, når de oprindelige etiketter indeholder lige så gode oplysninger, at der foreligger en overtrædelse af traktatens artikel 30.

Det kan ikke i den foreliggende sag antages, at betegnelsen »margarine«, som let kan overses af forbrugeren, har samme informations-indhold som den markante terningeformede emballage.

Firmaet De Smedt foreslår følgelig, at det forelagte spørgsmål besvares således, at artikel 8 i arrêté royal belge af 2. oktober 1980 vedrørende fremstilling og salg af margarine og spisefedt ikke er i strid med EØF-traktatens artikel 30.

c) De belgiske lovbestemmelser udgør *efter Kommissionens opfattelse* en åbenbar hindring for samhandelen. De medfører nemlig, at margarine, som er emballeret i Forbundsrepublikken Tyskland i overensstemmelse med tysk lovgivning, ikke kan omsættes i detailhandelen i Belgien, medmindre den pakkes om. Det er uden betydning, at lovbestemmelserne ikke vedrører indførslen som sådan, men omsætningen i detailleddet. De udgør ikke desto mindre »direkte eller indirekte, faktisk eller potentielt« en gene for samhandelen inden for fællesskabet.

Lovbestemmelserne er desuden ikke nødvendige for at imødekomme bydende hensyn, herunder navnlig hensynet til beskyttelse af forbrugerne. Det kan ganske vist ikke nægtes, at en medlemsstat kan have en legitim interesse i at udelukke, at margarine forveksles med smør, og derfor, for at undgå denne risiko, foreskriver, at margarinens emballage skal være terningeformet. Der findes imidlertid andre muligheder for at opnå dette formål, f.eks. ved en regel om, at det på margarinens emballage, dvs. med tilstrækkeligt store bogstaver, angives, at den foreliggende vare er margarine. Denne oplysning på emballagen vil være tilstrækkelig til forbrugerens orientering. Det er derfor ikke nødvendigt at opstille et forbud mod visse former for emballage.

Endvidere henviser Kommissionen til, at den tyske lovs artikel 2, stk. 4, foreskriver, at de pakninger, beholdere eller hylstre, hvori varen bringes i omsætning, skal være påført ordet »margarine« på et iøjnefaldende sted og med tydelig og letlæselig skrift.

Kommissionen har i øvrigt, efter at have underkastet de belgiske lovbestemmelser en nærmere undersøgelse, besluttet at indlede en traktatbrudssag mod Belgien i medfør af EØF-traktatens artikel 169.

Sammenfattende har Kommissionen foreslået at besvare det af Landgericht forelagte spørgsmål på følgende måde:

»Begrebet 'foranstaltninger med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion' i traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at det også finder anvendelse på en medlemsstats forbud mod at sælge margarine, med mindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker margarine har form af en terning, såfremt dette indebærer, at margarine, der er lovligt emballeret i en anden medlemsstat, ikke kan bringes i omsætning, selv om der er taget behørigt hensyn til nødvendigheden i at beskytte forbrugeren mod risikoen for forveksling.«

d) Det bør ifølge *den belgiske regering* præciseres, at det for Domstolen forelagte spørgsmål ikke drager medlemsstaternes mulighed for at foreskrive en bestemt emballageform for den margarine, som sælges på nationalt område, i tvivl. Spørgsmålet angår alene forskellene mellem de emballager af margarine, som sælges i de forskellige medlemsstater, og ikke den omstændighed, at nogle medlemsstater foreskriver én emballageform og andre en anden. Da selve prin-

cippet om en obligatorisk emballageform ikke er draget i tvivl, må det, så længe de forskellige medlemsstaters lovgivning på dette område ikke er harmoniseret, ifølge Domstolens retspraksis tilkomme hver enkelt medlemsstat selv at fastlægge den form, den finder mest hensigtsmæssig for produkter, som sælges på dens eget område.

Den belgiske regering redegør herefter for udviklingen i den belgiske lovgivning vedrørende margarine siden loven af 4. maj 1900 trådte i kraft.

Den terningeformede emballage er så fast forankret i belgiernes forbrugervaner, at arrêté royal af 2. oktober 1980 ikke indeholder særlige bestemmelser vedrørende størrelsen af betegnelsen »margarine« på emballagen. Den terningeformede emballage, som bedst stemmer overens med befolkningens forbrugervaner, adskiller i sig selv margarine tilstrækkeligt meget fra anden spisefedt.

Efter disse indledende forklaringer har den belgiske regering gjort gældende, at sagen bør afvises. Ved tribunal correctionnel de Courtrai er der rejst tiltale mod sagsøgte i hovedsagen, firmaet De Smedt, og dennes bestyrelse for overtrædelse af de belgiske lovbestemmelser vedrørende handel med smør, margarine og andere fedtstoffer. Afgørelsen fra nævnte ret har anklagemyndigheden appelleret til appelretten i Gent, hvor sagen for tiden verserer. På grund af ligheden i de implicerede interesser, må Domstolen tage stilling til, om retstvisten til grund for det forelagte præjudicielle spørgsmål er virkelig eller fiktiv, og dermed også tage stilling til, om den i det foreliggende tilfælde overhovedet har den fornødne kompetence til at besvare spørgsmålet.

Subsidiært har den belgiske regering anført, at artikel 8 i den omhandlede bekendtgørelse ikke er nogen foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion efter traktatens artikel 30. Importøren er ikke i det foreliggende tilfælde i modsætning til sagerne *Cassis de Dijon* og *Ratti* (Sml. 1979, s. 1629) afskåret fra at sælge produkterne, selv om de ikke opfylder kravene i de belgiske lovbestemmelser, idet han blot behøver ændre varens ydre emballage for at kunne bringe den i omsætning.

I de to nævnte domme var der ikke tale om nationale lovbestemmelser, som havde et tilsvarende modstykke i de andre medlemsstaters lovgivninger. De foreliggende belgiske lovregler er nemlig i vidt omfang identiske med de tyske. Der foreligger således en anvendelse af princippet om ensartethed i de fordrede betingelser, eftersom der også i intern tysk lovgivning gælder en forpligtelse til at benytte en terningeformet emballage ved salg i detailleddet. Den belgiske regering understreger på ny, at den omhandlede bekendtgørelse på ingen måde forbyder indførsel af margarine, men blot foreskriver bestemte betingelser ved salg af margarine i detailhandelen.

Til støtte for sin påstand om, at der ikke påhviler den medlemsstat, som påberåber sig en undtagelse fra traktatens artikel 30, at føre nærmere bevis for undtagelsens berettigelse, henviser den belgiske regering til dommen i »nisin«-sagen (sag 53/80, Koninklijke Kaasfabriek Eyssen, Sml. 1981, s. 409).

Den belgiske regering tilføjer, at den anfægtede bestemmelse blev indført i den nationale lovgivning i begyndelsen af dette århundrede for at beskytte forbrugerne mod risikoen for vildledning eller for, at margarine forveksles med smør.

Forbrugerne har vænnet sig til at kunne skelne detailprodukterne fra hinanden alene på synet, og at gå ud fra at enhver vare, der ikke er indpakket i en terningeformet emballage, er smør. Afskaffes reglen om emballagens form, vil visse mindre samvittighedsfulde producenter få mulighed for at bringe margarine på markedet i en emballage, der ikke er terningeformet, med det formål at drage uberettiget gevinst af en refleks hos forbrugeren, som tror at købe smør, men i stedet erhverver margarine.

Under hensyn til at de belgiske regler vedrørende etikettering er blevet mere liberale, bør varerne stadig, så længe reglerne ikke er harmoniseret på europæisk niveau, kunne skelnes visuelt fra hinanden, og margarine kunne kendes på den terningeformede emballage, som nu i Belgien i 80 år har været et kendemærke for margarine.

Som svar på et af Domstolen skriftligt stillet spørgsmål, har den belgiske regering til Domstolens oplysning meddelt, at salget af smør i plasticbeholdere i Belgien udgjorde 8 %. I de fleste tilfælde havde plasticbeholderen form af et rektangel (en »mursten«).

Principalt foreslår den belgiske regering følgelig, at sagen afvises.

Subsidiært foreslår den, at det forelagte spørgsmål besvares på følgende måde:

»Artikel 8 i arrêté royal af 2. oktober 1980 vedrørende fremstilling og salg af margarine og spisefedt, hvorefter det er forbudt at sælge margarine eller spisefedt, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har form af en terning, udgør ikke nogen foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion, som er forbudt ifølge artikel 30 i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab«.

III — Mundtlige forhandlinger

Sagsøgeren i hovedsagen, selskabet Rau ved advokat Gündisch, sagsøgte i hovedsagen, selskabet De Smedt, ved advokat Ohlgart, den belgiske regering ved advokat Legros, og Kommissionen ved Rolf Wägenbaur har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 15. juni 1982.

Den belgiske regering har fremlagt et fotografi af en keglestubformet emballage til smør, og selskabet Rau har fremlagt et udvalg af emballager til smør og margarine.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse den 21. september 1982.

Præmisser

1 Ved kendelse af 16. september 1981, indgået til Domstolen den 25. september 1981, har Landgericht Hamburg i medfør af traktatens artikel 177, forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 30 for at kunne afgøre, om det strider mod fællesskabs-

retten, at en bestemmelse i den belgiske lovgivning foreskriver, at margarine, som sælges i detailhandelen, skal have en bestemt emballageform (arrêté royal af 2. 10. 1980, Moniteur belge af 14. 10. 1980, s. 11845).

2 Dette spørgsmål er rejst under en tvist mellem en tysk sælger og en belgisk køber vedrørende en mellem dem afsluttet kontrakt om levering af margarine. Ifølge kontrakten, som blev indgået den 23. juli 1980, havde sælgeren garanteret for, at den margarine, som han skulle levere, og som var indpakket i plasticbægre, der havde form som en keglestub, kunne bringes i omsætning i Belgien i overenstemmelse med de gældende bestemmelser i EF-retten. På det tidspunkt, hvor kontrakten blev underskrevet, måtte margarine efter den daværende belgiske lovgivning kun importeres eller opbevares med henblik på salg, når den havde form af en terning, hvilket den i sagen omhandlede vare ikke havde.

3 Disse lovbestemmelser blev senere afløst af arrêté royal af 2. oktober 1980, ifølge hvilken det er forbudt at sælge margarine i detailhandelen, medmindre margarinens masse eller ydre emballage af de enkelte margarinestykker har form af en terning.

4 Efter at have indhentet oplysninger hos myndighederne om, at der stadig gjaldt et forbud i Belgien mod at bringe margarine i omsætning i keglestubformede bægre, nægtede firmaet De Smedt, sagsøgte i hovedsagen, at aftage de i kontrakten nævnte varepartier. Dette accepterede sagsøgeren i hovedsagen imidlertid ikke, og anlagde sag ved Landgericht Hamburg.

5 Sagsøgte har ved den nationale ret gjort gældende, at den belgiske arrêté royal, som forbyder salg af margarine i andre emballageformer end en terning, ikke er i strid med EØF-traktatens artikel 30, men at Belgien lovligt kunne udstede en sådan bekendtgørelse for at gøre det muligt at skelne smør fra margarine i detailhandelen. Som følge heraf anser sagsøgte sig ikke længere for at være forpligtet efter kontrakten til at aftage og betale den bestilte margarine.

6 Det kan efter Landgericht Hamburg's opfattelse ikke udelukkes, at de belgiskes lovbestemmelser, som kun gælder for detailleddet, indeholder en skjult foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitav indførselsrestriktion. Den finder, at sådanne bestemmelser kan gøre det vanskeligere at sælge margarine, som er blevet lovligt emballeret i keglestubformede beholdere i en anden medlemsstat.

7 Landgericht Hamburg har derfor ved kendelse af 16. december 1981 udsagt sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Er der tale om en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, der er forbudt efter artikel 30 i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, når det i artikel 8 i arrêté royal belge af 2. oktober 1980 om fremstilling og salg af margarine og spisefedt bestemmes, at det er forbudt at sælge margarine eller spisefedt, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har form af en terning, hvilket medfører, at margarine, som er indpakket på en anden måde i en anden medlemsstat i overensstemmelse med de der gældende bestemmelser, må specielt emballeres ved import i kongeriget Belgien, så den får form af en terning?«

Vedrørende Domstolens kompetence

8 Den belgiske regering har anført, at der i Belgien allerede er indledt straffe-retlig forfølgning mod sagsøgte for at have importeret margarine, hvorfor Domstolen først bør tage stilling til, om den retssag, som ligger til grund for det præjudicielle spørgsmål, også er reel. Den belgiske regering har i den forbindelse henvist til Domstolens dom af 16. december 1981 (Foglia, sag 244/80, Sml., s. 3045).

9 I nærværende tilfælde er der intet grundlag for at betvivle, at tvisten ikke skulle være reel. Det kan derfor ikke antages, at Domstolen skulle mangle kompetence til at påkende det forelagte spørgsmål.

Vedrørende realiteten

10 Med det forelagte spørgsmål ønsker Landgericht oplyst, om det er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion efter traktatens artikel 30 at bringe en lovbestemmelse i en medlemsstat i anvendelse på margarine, der er importeret fra en anden medlemsstat, når det i lovbestemmelsen er foreskrevet, at margarine kun må sælges i detailleddet, såfremt det er emballeret i en bestemt form, i det foreliggende tilfælde således at enten de enkelte stykker eller selve emballagen har form af en terning.

11 Sagsøgte og den belgiske regering har gjort gældende, at bestemmelsen i den belgiske arrêté royal ikke kan betegnes som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion. De anfører, at Domstolens hidtidige retspraksis på området alene vedrørte sådanne forbud mod at importere og bringe produkter i omsætning, som skyldtes bestemmelser i den nationale lovgivning vedrørende produkternes kvalitet, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag, hvor det havde været tilstrækkeligt at tilpasse produktets ydre indpakning for at kunne bringe det i omsætning. Desuden udgør den påbudte emballageform ikke nogen reel handelshindring. Under alle omstændigheder fandtes der andre muligheder for at sælge produktet, f.eks. i grossistleddet, selv om det var forbudt at bringe det i omsætning i detailleddet.

12 Det bemærkes herved, som Domstolen gentagne gange har gjort siden afsigelsen af dommen af 20. februar 1979 (Rewe, sag 120/78, Sml., s. 649), at når der ikke findes fælles forskrifter for omsætningen af de omhandlede produkter, må hindringer for samhandelen inden for Fællesskabet accepteres i det omfang bestemmelserne, der skal gælde uden forskel for indenlandske og indførte produkter, er uomgængeligt nødvendige bl.a. af hensyn til forbrugerbeskyttelsen. Endvidere skal de pågældende bestemmelser stå i et rimeligt forhold til det tilstræbte formål. Har en medlemsstat valget mellem flere forskellige foranstaltninger, som kan opfylde det samme mål, skal den vælge det middel, som hindrer den frie samhandel mindst muligt.

13 Det er ganske vist korrekt, at en udvidelse af forpligtelsen til at benytte en bestemt emballageform til også at gælde for importerede produkter, ikke fuldstændigt vil udelukke import af produkter med oprindelse i andre

medlemsstater, men en sådan forpligtelse er dog egnet til at gøre det vanskeligere eller mere byrdefuldt at sælge sådanne produkter, enten fordi de udelukkes fra bestemte distributionskanaler eller på grund af de ekstraudgifter, som opstår, fordi det er nødvendigt at indpakke produkterne i særlige emballager, der opfylder kravene på det marked, de er bestemt for.

14 At de belgiske lovbestemmelser har beskyttende virkning godtgøres i det foreliggende tilfælde endvidere af den omstændighed, som er fremført af Kommissionen og som ikke bestrides af den belgiske regering, at der praktisk talt ikke findes margarine af udenlandsk oprindelse på det belgiske marked på trods af, at priserne er betydeligt højere end i de andre medlemsstater.

15 Det kan derfor ikke antages, at kravet om en særlig emballage til produktet ikke udgør en handelshindring.

16 Den belgiske regering har desuden gjort gældende, at det er nødvendigt at opretholde kravet om terningeform for at beskytte forbrugerne og for at undgå, at smør forveksles med margarine. Regeringen anfører, at den terningeform, som anvendes ved salg af margarine, er »fast forankret« i de belgiske forbrugervaner og udgør en effektiv garanti mod forveksling.

17 Principielt kan lovbestemmelser, der skal forhindre, at forbrugerne forveksler smør med margarine, ikke frakendes berettigelse. Hvis en medlemsstat imidlertid på margarine, som er lovligt fremstillet og bragt i omsætning i en anden medlemsstat, anvender lovbestemmelser, hvorefter det er et ufravigeligt krav et benytte en ganske bestemt form for emballage til det pågældende produkt, f.eks. en terningeform, hvilket gør det udelukket at anvende nogen anden form for indpakning, går dette betydeligt videre end nødvendigt for at opnå det tilstræbte formål. Beskyttelsen af forbrugerne kan nemlig her sikres ligeså effektivt ved hjælp af andre midler, som hindrer den fri samhandel mindre, f.eks. forskrifter om mærkning.

18 Under den mundtlige forhandling har repræsentanten for den belgiske regering endvidere fremført det argument, at Belgien var bundet af artikel 11,

stk. 2, i Rådets direktiv 79/112 af 17. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT L 33, 1979). Den belgiske regering anfører, at denne EF-retlige bestemmelse indeholder nærmere regler om, hvorledes oplysningerne skal være anført på margarine- og smørpakningerne, og den belgiske regering var afskåret fra at kræve så store bogstaver for påskriften, at forbrugerne blev opmærksomme på denne ændring, der berørte deres vaner.

19 Den nævnte artikel 11, stk. 2, bestemmer, at oplysningerne på emballagen »skal være let forståelige og anført på et iøjnefaldende sted og således, at de er let synlige, let læselige og uudslettelige«. Bestemmelsen pålægger og tillader medlemsstaterne at træffe de foranstaltninger, som er nødvendige til oplysning af forbrugerne, men overlader dem herved et vidt skøn. Bestemmelsen afskærer på ingen måde den belgiske regering fra at fastsætte passende normer for mærkning af varer, som skal gælde ens for såvel margarine fremstillet i Belgien som i de øvrige medlemsstater.

20 Det forelagte spørgsmål vil herefter være at besvare således, at en medlemsstats retsforskrifter, som finder anvendelse på margarine, der er importeret fra en anden medlemsstat, hvor det er lovligt fremstillet og bragt i omsætning, og hvorefter det er forbudt at bringe margarine eller spisefedt i handelen, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har en ganske bestemt form, såsom en terning, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion efter traktatens artikel 30, når beskyttelsen eller oplysningen af forbrugerne kan sikres ved midler, som i mindre grad hindrer samhandelen.

Vedrørende sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af den belgiske regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg ved Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt den af Landgericht Hamburg ved kendelse af 16. december 1981, for ret:

En medlemsstat retsforskrifter, som finder anvendelse på margarine, der er importeret fra en anden medlemsstat, hvor det er lovligt fremstillet og bragt i omsætning, og hvorefter det er forbudt at bringe margarine eller spisefedt i handelen, medmindre massen eller den ydre emballage af de enkelte stykker har en ganske bestemt form, såsom en terning, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion efter traktatens artikel 30, når beskyttelsen eller oplysningen af forbrugerne kan sikres ved midler, som i mindre grad hindrer samhandelen.

Mertens de Wilmars O'Keeffe Everling Chloros

Pescatore Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. november 1982.

P. Heim
Justitssekretær

J. Mertens de Wilmars
Præsident